

Forvaltningen av Statens pensjonsfond utland

Sentralbanksjef Øystein Olsen. Innledning til høring om Statens pensjonsfond i Stortingets finanskomité.

Med forbehold om endringer under fremføringen.

Statens pensjonsfond utland og handlingsregelen har lenge vært viktige bærebjelker i den økonomiske politikken. En betydelig del av inntektene fra oljevirkksomheten har blitt plassert i fondet. Kapitalen i fondet er bredt investert i aksjer, obligasjoner og eiendom. Det har gitt god avkastning og spredning av risikoen.

Årsrapporten for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland viser at fondets samlede avkastning i 2018 ble -6,1 prosent før forvaltningskostnader.

Avkastningen i fjor var den nest laveste i fondet siden 1998. Aksjeandelen i fondet har økt over tid, og aksjeavkastningen er derfor viktigere for fondets samlede resultat nå enn i tidligere år. En kraftig nedgang i aksjemarkedene mot slutten av 2018 forklarer fondets negative resultat.

Investeringene i Statens pensjonsfond utland er langsiktige. Målt over hele perioden 1998-2018 har den årlige avkastningen for fondet vært 5,5 prosent. Årlig netto realavkastning, etter fradrag for inflasjon og forvaltningskostnader, har vært 3,6 prosent i denne perioden.

Norges Bank forvalter fondet med sikte på høyest mulig avkastning over tid, innenfor de rammene som Finansdepartementet har gitt for forvaltningen. Fondet skal forvaltes med betryggende kontroll og risikostyring, på en ansvarlig og effektiv måte og med stor grad av åpenhet.

Banken benytter flere strategier i gjennomføringen av forvaltningen. Strategiene utfyller hverandre. Målet er at de samlet gir god avkastning over tid.

I 2018 var avkastningen i fondet 0,3 prosentpoeng lavere enn i fondets referanseindeks. Over hele perioden siden Norges Bank etablerte NBIM, i 1998, har fondets årlige avkastning vært 0,25 prosentpoeng høyere enn avkastningen på referanseindeksen fra Finansdepartementet.

En kostnadseffektiv gjennomføring av forvaltningen bidrar til målet om høyest mulig avkastning. Forvaltningskostnadene er lave målt som andel av forvaltet kapital og sammenlignet med andre forvaltere.

Avkastningen i 2018 var svak både absolutt og relativt til referanseindeksen. I 2017 var avkastningen på 13,7 prosent, hele 0,7 prosentpoeng høyere enn i referanseindeksen.

Hovedstyret er forberedt på betydelige svingninger i fondets avkastning fra år til år, og legger vekt på at resultatene må vurderes over tid. I et slikt perspektiv har fondets avkastning vært god, og høyere enn avkastningen på referanseindeksen.

I stortingsmeldingen om energiaksjer legger regjeringen opp til å ta oppstrømselskaper ut av SPUs referanseindeks og investeringsunivers. Det er i tråd med intensjonen i vårt råd fra 2017 og vil bidra til å redusere oljeprisrisikoen i statens formue.

I stortingsmeldingen om statens pensjonsfond legges det blant annet opp til å åpne for unotert infrastruktur for fornybar energi innenfor miljømandatene. Norges Bank vil, som tidligere varslet, tilnærme seg investeringsmulighetene og bygge kompetanse gradvis. Investeringer i unotert infrastruktur vil være et tema for hovedstyrets arbeid med ny strategiplan, som skal gjelde fra 2020.

10. april 2015 ble sentralbanklovutvalget oppnevnt. Nøyaktig fire år senere la regjeringen frem forslaget til ny sentralbanklov. På det tidspunktet hadde stortingset allerede sluttet seg til at Norges Bank fortsatt skal være operativ forvalter av SPU.

For Norges Bank innebærer forslaget til ny sentralbanklov flere endringer. Det legges blant annet til rette for økt kapasitet i hovedstyret til å følge opp kapitalforvaltningen.

Norges Bank er godt i gang med å tilpasse den interne organiseringen til de endringene som følger av forslaget til ny sentralbanklov.

De viktigste størrelsene som er avgjørende for fondets resultater på lang sikt, er fastsatt av Finansdepartementet og forankret i Stortinget. I årets stortingsmelding om Statens pensjonsfond legges det opp til å videreutvikle strategien på flere områder. Målet for forvaltningen ligger imidlertid fast: Høyest mulig avkastning med en akseptabel risiko. Innenfor denne rammen skal fondet forvaltes ansvarlig.

Stortingsmeldingen viser til at det er bred politisk enighet om at Statens pensjonsfond ikke skal være et virkemiddel i utenriks- eller klimapolitikken. Det er viktig å holde fast ved dette. Begrensninger og pålegg som i vesentlig grad påvirker avveiningen mellom avkastning og risiko, vil redusere muligheten til å oppnå gode resultater over tid.